

Staurby Skov ligger på et stærkt kuperet terræn mellem Middelfart og Strib. I skovens indre er endnu bevaret enkelte gravhøje, som vidner om bronzealderfolkets tilstedeværelse. Tidligere spejlede træernes kroner sig i Lillebælt; men snart halvandet hundrede års omfattende bane- og vejantæg samt villabebyggelse har nu adskilt skoven fra bæltet.

De tidligste efterretninger om skoven

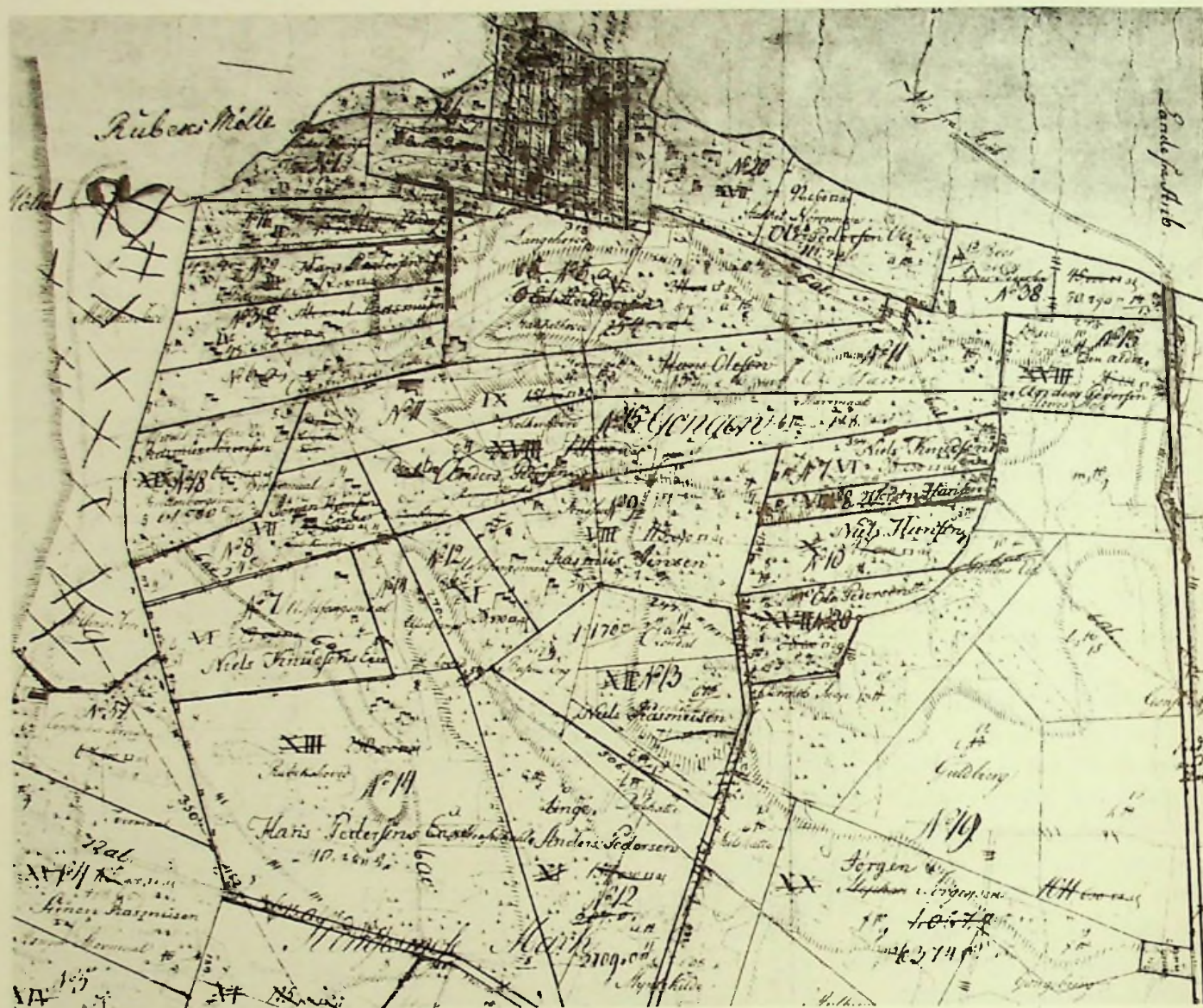
Den første indirekte efterretning om Staurby Skov finder man i Kong Valdemars Jordebog, 1231, hvor landsbyen Staurby nævnes for første gang. Byen har formentlig fået sin nuværende placering i det 11. eller 12. århundrede; men dens alder og navn er betydeligt ældre. Før middelalderen blev landsbyerne med jævne mellemrum flyttet. Staurby betyder byen, som ligger ved skoven, hvorfra man får staver, dvs. pæle eller stokke, som bl.a. anvendtes ved opførelsen af lerklinede vægge. Ordet staver er i dag ved at glide ud af sproget, men er f.eks. bevaret i "bogstaver." Formentlig er også vendingen "at løbe sig en staver i livet" adskillige bekendt.

Den skov, hvorfra Staurbys bønder hentede deres staver, var Staverskov, som første gang nævnes i de skriftlige kilder i 1461, da der udstedes et Vends herreds tingsvidne på, at en vej på Bøgelund Mark bør være alfarvej og hverken gærdes eller omgraves, "item at aldrig nogen haver bevaret sig i den Skoff Stauffuerskow med Skofleje eller Oldengield, Kongens Foged paa Hintzegawl ene undtagen." (1).

Skovens udstrækning har utvivlsomt ændret sig i tidens løb. Flere stednavne vidner om et tidligere større sammenhængende skovområde. Således nævnes allerede i 1295 Gunnæskogh (Gunnis skov), hvilket navn siden er bevaret i adskillige marknavne,

og som lå syd for gården Hesselager. Ca 1624 hedder det, at "Stribsodde gaar ud fra en skou, som kalldis Strib oc hør till Hindzgarwells slott". (2). Det er denne skov, der lå som en stribe mellem Staurby Mose og Gammelslot, der har givet navn til Stribs Odde og byen Strib. I tidens løb samlede skoven sig mod vest omkring Staurby Mose ud mod Lillebælt. Staurbybønderne havde stor nytte af såvel skov som mose og strand. I skoven græssede heste og kreaturer, svine gik på olden, og herfra fik man brændsel, tømmer til byggeri og gærdsel til indhegningerne. Mosen gav tørv, tagrør og hø, stranden sand og tang.

Staurby og hermed Staurby Skov har stort set altid hørt under Hindsgavl; først som krongods, siden i adelens eje. Hovedgården ejede f.eks. 1586 17 af Staurbys 18 gårde, og i 1775 ejede man samtlige byens 20 gårde. I 1584 fik Hans Johansen (Lindenov) til Hundslund af kronen skøde på et lille enemærke i Stafverskouf og flere skovparter sammesteds. Da biskop Jacob Madsen i 1589 visiterede Vejlbys sogn og gjorde de sædvanlige topografiske optegnelser, noterede han et antal skove i sognet, men mærkværdigvis ikke Staurby Skov. Om en af skovene hedder det blot, at den lå langs med stranden og tilhørte velbårne Laurids Brockenhus til Egeskov. Måske drejede det sig om Staurby Skov eller en del af denne?

Udskiftningskort over Staurby. Udsnit fra Staurby Skovs nordligste del. Kortet er tegnet i 1794, men senere oplysninger er indtegnet - herunder de nye matrikelnumre fra 1811. På kortet findes en række navne, som siden er gået af brug. Se i øvrigt også kortene s. 14 og s. 68.

Midt i 1600-tallet blev fæstningen Frederiksodde (Fredericia) anlagt ved indsejlingen til Middelfart Sund, og man påbegyndte anlæggelsen af en tilsvarende, men aldrig færdiggjort fæstning Sofieodde på Stribs Odde. Til byggeriet skulle der bruges enorme mængder af tømmer, og langt inde fra Fyn blev det af bønderne kørt til Strib. Under Svenskekrigene 1657-60 forarmedes oldenskovene på nordsiden af Røglehalvøen. Man hører under disse forhold intet til Staurby Skov, som måske allerede på dette tidspunkt var reduceret til en kratskov, der især samlede sig om mosen og områdets mange kildevæld. I 1664 fik Jens Lassen til Dalum blandt meget andet skøde på en lund ved navn Grundet, som tilhørte Staurby by. Denne lund var måske en del af Staurby Skov?

Stednavne

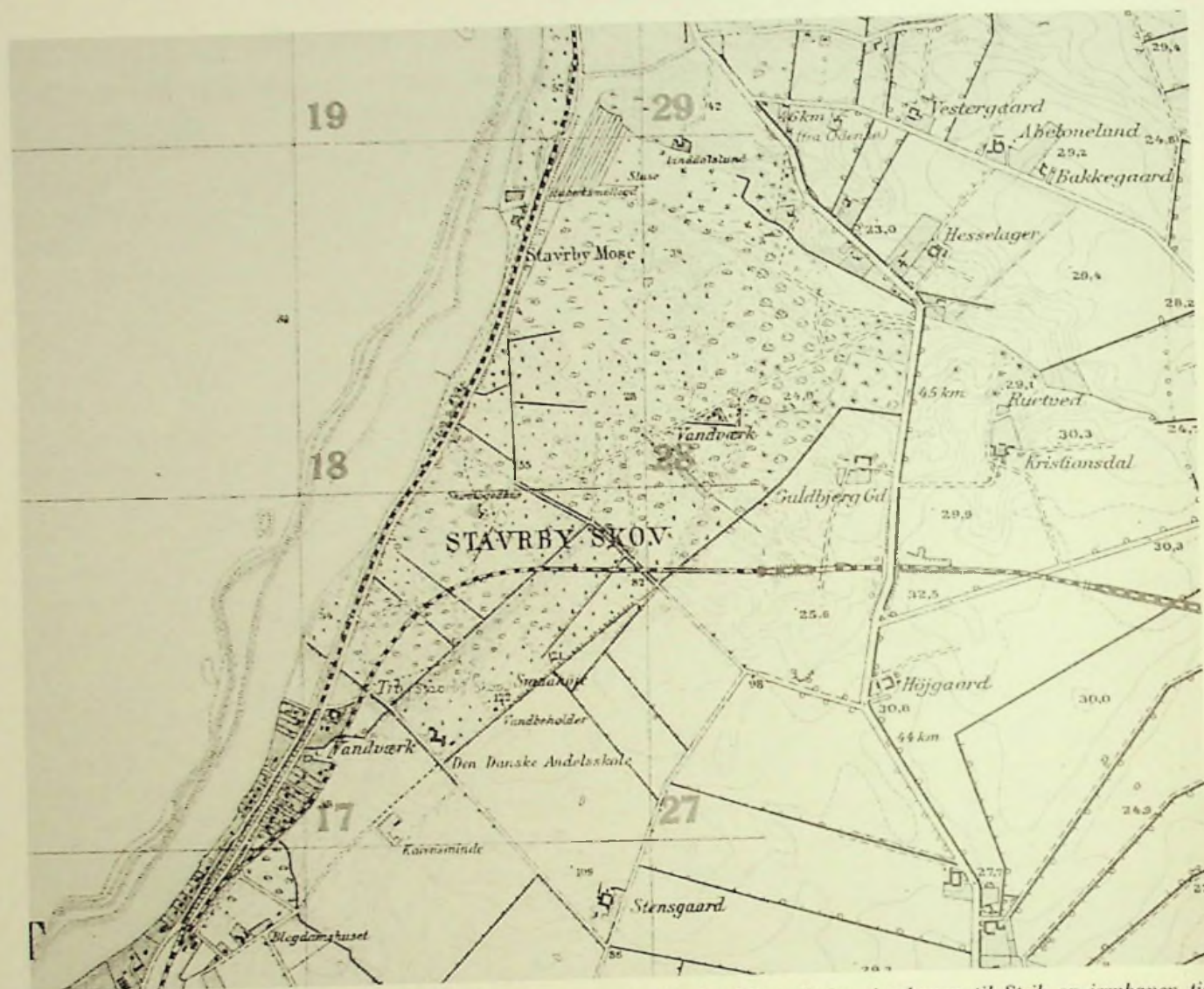
I 1794 blev Staurby udskiftet, og af udskiftningskortet fremgår en del stednavne i skov og mose. Tilsyneladende kaldes den nordlige del af skoven samt mosen Gongen, den midterste Hengesmose Mark og den sydlige Skierbek Skov Mark. Blandt mindre partier i skoven kan nævnes navne som Trollemaal, Rørhavsmaal, Stakket Nørreagre, Bøtemaal, Tvermaal, Flieres Mose, Strittenbergsmaal, Birkemaal, Stavermaal, Knøsen, Usselfangsmaal, Oxendal, Dosehatte, Kilshatte, Busens Eng, Stenger Skovmaal, Tyvshol[m?]-maal og Storemaal. I den nordlige del af skoven udgår en række odder eller hoveder mod vest i mosen. Den nordligste kaldtes Nørrehoved, derpå følger Lange-, Stakket- og Kolkerhoved, Knøsen, Usselfangs- og Rubekshoved. Fra skoven kendes fra hhv. 1885 og 1927 et par navne

som Gungesløvskoven og Gongsør. Det har ikke været muligt at præcisere deres beliggenhed; men de har formodentlig sammenhæng med ældre navne som Gongen og Gunnæskogh. Rubækken, som løber gennem Staurby Mose, nævnes indirekte i 1532, da Rubæks Mølle omtales. Navnet betyder "bækken, som løber gennem det ryddede land". Bækken har et tilløb, som ifølge udskiftningskortet hedder Myntekilde. Den gamle sognevej, som fra øst fører gennem skoven til Staurby Strand, kaldtes tidligere Tangvejen, ifølge en oplysning fra 1966.

Ved udskiftningen fik hver gård i Staurby en eller flere skov- og moseparter, og fra denne tid stammer vel de mange jorddiger, som træffes rundt omkring i skoven. Bønderne indhegnede deres jord ved at grave grøfter, og på den opgravede jord rejstes et gærde. Udskiftningskortet viser i øvrigt, at skoven på dette tidspunkt bestod af flere adskilte dele, og i et skøde fra 1700'tallet træffer man f.eks. en lokalitet kaldet Staurby Melleskov.

Fredskov

Niels Basse Fønss (1793-1858) på Hindsgavl lod en del af godsets jorder tilplante med skov, og i hans planer indgik ønsket "*om at få dannet en fredskov af den kratskov, som lå på Staurby mark mellem Middelfart og Strib, og som hørte til fæstegårdene i Staurby. Ved tilplantningen af Hindsgavls marker var der nemlig vundet erfaring for, at selv dårlige jorder kunne frembringe skov, og da fæsterne ikke havde andet ud af skoven, som den var, end lidt gærdsel og nogle dårlige tørv af mosen, blev der i 1856 foretaget en landvæsenskommissionsforretning, hvorved det fastsloges, at alle de 20 fæstegårde i Staurby godt kunne undvære deres skov- og moselodder, og endda*

Staurby Skov. Målebordsblade 1:20 000, 1946-48. Skoven er gennembrudt af Strandvejen, jernbanen til Strib og jernbanen til Brenderup/Odense. Bemærk skovfogedboligen i midten samt de to vandværker.

være tilstrækkelig til en gårdmandsfamilies ernæring, som loven bød, idet ingen af dem derved fik under 40 tdr. ld. g. m. Men da fæsterne ikke ville afstå straks, blev det bestemt, at når fæsteledighed indtraf, skulle skov og moselodderne fratages gårdene, og hele arealet, der udgjorde ca. 275 tdr. ld., blev derefter opmålt og kortlagt. I slutningen af 1859 og begyndelsen af 1860 inddroges de første parceller, og i 1903 indtoges den sidste parcel fra gården Christiansdal." (3).

Det vakte stor utilfredshed blandt Staurbys bønder, at de således blev frataget deres skov- og moselodder, og de havde sogneforstanderskabets støtte. Vreden rettede sig mod den nye ejer siden 1858, som også hed Niels Basse Fønss (1827-1907). Bønderne gik rettens vej, men uden held. Den 30.11.1869 bragte Middelfart Avis et indlæg af oberst A.F.Tscherning, som tilhørte partiet Bondevennerne. Heri påviste han bl.a., at der gennem årtier var begået uret mod bønderne i Staurby. Hindsgavls ejer havde således lidt efter lidt ført en stor del af afgifterne på skov- og moselodderne over på bøndernes agerjord, forinden han inddrog skov og mose til herregårdens eget brug, og gårdenes hartkorn var ikke blevet nedsat til trods for de mistede lodder. Godsbesidderen havde efterhånden indskrænket bønderne i deres ret til at udnytte gærdsel og tørv, og i vinteren 1863-64 gav han militæret tilladelse til at hugge ris til skansebrug på bøndernes lodder og tog sig selv betalt derfor, men nægtede bønderne deres andel. Heller ikke Tschernings argumenter blev hørt.

Det dårlige forhold mellem gods og fæstere kom til udtryk på forskellig vis. En anonym skrivelse bragt i Middelfart Avis den 4.7.1862 giver følgende eksem-

pel herpå: En fæster i Staurby havde i foråret fået tilladelse til at hugge et læs ellegærdsel på det skovmål, som tilhørte hans gård, og hvorefter han svarede afgift. Han sendte nu sin karl til skoven for at påbegynde hugningen og ankom selv en times tid senere med vognen. Han kunne nok se, at karlen havde hugget vel meget, men tænkte, at det nok kunne gå, dersom han næste år huggede tilsvarende mindre. Han kørte så det tilladte hjem til gården, hvilket skete af to gange, da skovvejen var svært fremkommelig, og returnerede så atter til skoven for at aftale nærmere med skovfogeden og hjembringe den gærdsel, som var hugget uden tilladelse. Det forbød skovfogeden. Eftersom gærdselen allerede var læsset på vognen, spændte gårdmanden fra og red hjem i forventning om, at sagen siden lod sig ordne. Men dagen efter modtog han en skrivelse fra godsforvalteren, hvorefter det fremgik, at hvis han ikke betalte 10 rdl., så ville han blive indstævnet for retten. Gårdmanden, som mente, at læssets værdi højest var 5 rdl. foretog sig dog intet og måtte derfor møde i retten. Godsets fordring var nu steget til 15 rdl. Gårdmanden blev dømt til at betale en bøde på 2 rdl., sagens omkostninger og 1 rdl. i skadeserstatning, ialt 7 rdl. 2 mk. og 8 sk. Da gårdmanden siden ville hente sin vogn i skoven, var ellene solgte og borte, og hans vogn lå væltet og beskadiget. Eftersom gårdmandens vogn stod på jord, som tilhørte hans gård, fandt han det kun rimeligt, at dersom han skulle stå til ansvar for sin karls forseelse, så skulle også godsbesidderen stå til ansvar for det, som hans skovfoged lod ske med andres ejendom. Nogle dage senere stillede gårdmanden på gods-kontoret for at betale skat og spurgte ved samme lejlighed, om han ikke kunne tilkomme erstatning.

"Her ved kommer Godsforvalteren Blod strax i Kog, han befaler, at Manden oieblikkelig skal pakke sig ud af Contoiret, aabner endog Døren og vil Jage ham ud som en Hund; da Manden imidlertid bliver siddende ganske rolig og pakker Skattebøgerne sammen, skal Forvalteren endog have ytret: "Dersom du nu ikke pakker dig væk, Slyngel! saa skal jeg hente min Karl" (han saae sig altsaa ikke istand til selv at kaste Gaardmanden ud af Døren); men da Manden imidlertid var bleven færdig med at pakke sine Bøger sammen, forlod han Contoiret".

Sikkert til stor irritation for Hindsgavls ejer forbød en række af Staurbys fæstebønder i 1863 al jagt

Udsigt fra Staurby Skov mod Strib, 1897. Foto: P.L.Fangel. Middelfart Museum.

Før veje og bebyggelse kom til at præge vandsiden af Staurby Skov.

på deres jorder, hvilket også gjaldt godsbesidderen. Ved en forglemmelse havde godset ikke fået indført i fæstebrevene, at man forbeholdt sig jagtretten; men siden rådede man bod herpå ved fæstesките.

I 1866 blev jernbanen mellem Middelfart og Strib taget i brug, hvilket medførte, at følgende af Hindsgavls fæstere, som havde skovparceller, mistede jord: Jørgen Christensen, Niels Olsen, skovfoged Jørgen Jørgensen, Hans Nielsen og Anders Petersen. Banen var i nogen grad forsinket af krigen i 1864 og de militære anlæg, som i den anledning blev opført. Siden måtte skoven atter afgive jord, da DSB anlagde dobbeltspor over Fyn. Dobbeltsporet mellem Middelfart og Strib blev taget i brug i 1912. Endnu et baneanlæg kom til at berøre skoven, nemlig Nordvestfynske Jernbane, som på en længere strækning førte gennem skoven med udgravninger og dæmningsarbejde til følge. Banen eksisterede fra 1911-66.

Skovfoged og skovarbejdere

Da Hindsgavl havde sikret sig tilladelse til at oprette Staurby Skov som fredskov, begyndte man så småt at tilplante, og i de følgende år afholdtes jævnligt auktioner, hvor man solgte gærdsel, bøge- og egeudhugst, humlestaver osv. De første plantninger med nåletræ forløb tildels negativt. Skovens drift blev ledet af godsets skovrider; medens det daglige arbejde blev besørget af skovfoged og skovarbejdere.

Formentlig omkring 1860 lod godset opføre en grundmuret, stråtekt skovfogedbolig tilige med nogle udlænger i bindingsværk, og omtrent samtidig ansatte man skovfoged Jørgen Jørgensen. Han, der var gift med Ane Kirstine, f. Jespersen, døde 68

Skovfogedhuset i Staurby Skov, 1897.

Foto: P.L.Fangel. Middelfart Museum.

år gammel i 1877. Året efter hed skovfogeden Hans Larsen. I januar 1881 døde hans hustru, Mette Marie, født Korfits[datter?], i en alder af 75 år. I november samme år giftede han sig med enken Ane Margrethe, født Nielsen; men det nye ægteskab blev kun kortvarigt, idet hun døde i september 1882, 55 år gammel. I 1893 blev Hans Hansen skovfoged. Han nåede at holde 25-årsjubilæum i stillingen; men måtte fratræde i 1920, efter at skoven var solgt fra Hindsgavl. Så købte han en gård i Skrillinge. Han døde i 1926, ca. 70 år gammel, på vej hjem fra et besøg hos vandværksbestyrer Nielsen i Staurby Skov. Det ser ud til, at skovfogederne drev en smule landbrug og desuden havde planteskole, hvorfra de solgte til privat side. På ældre kort ses da også, at skovfogedboligen lå omgivet af marker.

Endnu kendes navnene på et par af de gamle skovarbejdere fra Staurby Skov. En af dem var Rasmus Petersen, der arbejdede i såvel Staurby Skov som Hindsgavls andre skove. Da Staurby Skov solgtes fra godset fulgte han med og arbejdede frem til 1924, da han fyldte 70 år. Han byggede selv sit hus "Sølund" ved Strandvejen, hvor han boede med sin hustru Karen til de begge døde i 1932. En anden skovarbejder var Jørgen Hansen, der oprindeligt havde sin arbejdsplads i skovene på Fænø; men i 1909 flyttede med hustruen Marie til det lille landbrug Møllerlund ved Strib landevej for at arbejde i Staurby Skov. Endnu i 1946 arbejdede han her, 75 år gammel.

Skoven som udflugtsmål

I 1800'tallets anden halvdel blev det almindeligt, at familier, foreninger og skoler drog i skoven enten for blot at nyde naturen eller lade sig underholde på forskellig vis. Staurby Skov eller Staurby Krat, som skoven længe kaldtes, blev også mål for sådanne udflugter. Første gang man hører om sådan et arrangement er i 1859, da Middelfart Sangforening arrangerede en udflugt med musik, dans og beværtning i Staurby Krat. Efterhånden blev den foretrukne festplads "Dalen ved Mads Jørgensen Banke". Dalen lå formentlig på en skovlod tilhørende gård-fæster Mads Jørgensen på Staurby Stensgård, nær det sted, hvor nu Den danske Andelsskole ligger. Her begyndte gæstgiver H.P.Schøtt fra Middelfart i begyndelsen af 1870'erne at afholde høstfester, Sct. Hansfester osv. med fortæring og efterfølgende dans. Cirkus kunne man også tilbyde. Middelfart Avis meddeler således den 22.9.1877:

Imorgen: Hostfest i Dalen i Staurby Krat. I den afrikanske Cirkus gives flere store brillante forestillinger fra Kl. 4½ Eftermiddag med 12 firbenede Artister, hvoriblandt dresserede Heste og dresserede Hunde samt en dresseret Gedebug, der vandrer på Linie m.m. En brasiliansk Abe som Skolerytter. Ærb. I. Wolff, Konstberider fra Moskau.

Året efter meddelte avisen den 6.9.1878:

Hostfest i Dalen i Staurby Krat Søndagen den 8de September 1878. Kl. 4 til 5½ Koncert (Hornmusik) af Brigademusikkorpset fra Frederiks; Kl. 6 begynder Dandsen paa Salonen. Dækkede Borde saavel som andre Forfriskninger forefindes. Adgangen til Festpladsen betales med 20 Øre for Voxne, 10 Øre for Born; til Salonen er Prisen den sædvanlige. Ærbødigt H.P.Schott. Festen tilkendes gives ved Flagning paa Bakken. Bliver Vejret ugunstigt, udsættes Festen til næste Søndag.

Ved sådanne fester mistede deltagerne som regel smykker, tørklæder, parasoller osv., hvilket fremgår af de følgende dages annoncer i avisen. I 1886 omkom H.P.Schott ved en drukneulykke, men de stort anlagte festers tid i skoven var vist allerede forbi omkring 1880. Udflugterne til skoven fortsatte dog stadig. For de mere beskedne annoncerede Anders Hansen i Staurby Krat i 1880, at spadserende kunne få kogt vand til kaffe, mælk til chokolade og i almindelighed også opsat mælk, smør og brød. Man kunne også få kaffen brygget hos skovfoged Hans Hansens kone. Om efteråret søgte mange Middelfartere til skoven. Her voksede nemlig en mængde nødder, som det var forbudt at plukke. Vel ankommet til skoven bestilte man kaffe hos skovfogedkone, og der som man nu observerede, at skovfogeden var hjemme for at hjælpe hende, så delte selskabet sig i to. Medens den ene halvdel drak kaffe, gik den anden på tyvetogt efter nødder. Det fortælles i øvrigt om

Middelfartdrengene, at de i skoven plukkede nødder i sådan en overflod, at de bandt bånd forneden om buksebenene for så at fylde disse op med nødder. Da skovfoged Hansen i 1920 flyttede fra skoven, tyede de kaffetørstende skovgæster ned til den gamle ledvogterkone Ane Marie Jensen. Hun boede i det vogterhus, som blev overflødigt, da viadukten blev bygget i 1917.

Grusgraven i Staurby Skov, 1890. Foto: P.L.Fangel. Middelfart Museum.

*Middelfart vandværk i
Staurby Skov, opført år
1900. Postkort i
Middelfart Byarkiv.*

Middelfart vandværk

I 1900 blev Middelfart vandværk med tilhørende maskinhus og bestyrerbolig anlagt i Staurby Skov. Vandet blev pumpet til et højdereservoir lidt nord for gården Karensminde, og førtes herfra til Middelfart. Det fortælles, at da byen skulle erhverve de nødvendige grunde til vandværket, tilbød man kammerherre Basse Fønss 30.000 kr. i afståelsessum. Han forlangte imidlertid 70.000 kr., og så måtte der foretages ekspropriation, hvor vurderingen blev sat til 6.000 kr. Kammerherren appellerede og opnåede en forhøjelse til 6.500 kr. Det hed siden, at når Basse Fønss kørte forbi vandværket i skoven, så vendte han altid ansigtet den anden vej. Samtidig med vandværkets anlæggelse blev også den skovvej etableret,

som omtrent fra skovfogedboligen fører mod nord forbi vandværket og ud til Strib landevej. Vandværkets første maskinmester, Emanuel Nielsen, fik sit virke her i 36 år. Han efterfulgtes af Otto Nielsen. Vandværket er flere gange udvidet i tidens løb, bl.a. i 1925 og i 1967.

Hindsgavl sælger skoven

I 1908 blev Hindsgavl overtaget af F.N.Basse Fønss (1862-1922), der imidlertid var alvorligt syg, hvorfor en kommission blev nedsat i 1910 til at administrere godset. Der blev udarbejdet en salgsplan for fæstegodset, og i 1918 blev Staurby Skov solgt til proprietær Nis P.Autzen. Middelfart by havde haft mulighe-

den for at købe skoven, idet bankdirektor A.C.Hansen, Middelfart, testamenterede byen et legat, kaldet "A.C.Hansens fond", hvis formål bl.a. var at købe "stamhuset Hindsgavl med til- og underliggende jorder og skove, herunder Fæno og eventuelt Staurby Skov." Middelfart erhvervede siden uden anvendelse af fondets midler en del af godset, men ikke Staurby Skov. Efter Autzens overtagelse af skoven, gik rygtet, at den skulle omhugges. I 1919 solgte han skoven videre til proprietær Matzen; men beholdt selv den del, som lå vest for statsbanernes spor ud mod kysten. Her anlagde Autzen de følgende år strandvej og solgte byggegrunde i stor stil; men det skete under meget postyr og mange retssager, idet han forbød Staurbys bønder at krydse sin private vej

for at hente sand og tang ved stranden; medens han på den anden side blev beskyldt for ulovlig skovhugst og siden dømt herfor. I 1923 gik Matzen fallit, og Disconto-Institutet i Middelfart overtog skoven. Der blev afholdt flere tvangsauktioner, inden Autzen i 1926 overtog skoven som ufyldestgjort pantkøber for 120.000 kr. Omkring dette tidspunkt udgjorde skovens samlede areal 153 hektar, hvoraf skov 148, have og gårdsplads 1 og byggegrunde 4.

Forstkandidat Knud Gøtsche Stoffregen

I oktober 1928 solgte N.P.Autzen Staurby Skov med grusgrav og tilhørende grunde til forstkandidat Knud Gøtsche Stoffregen for 150.000 kr. Stof-

Villabebyggelse langs Strandvejen. Postkort i Middelfart Byarkiv.

fregen flyttede straks efter ind i skovfogedboligen sammen med hustruen Mylia, f. Møller, med hvem han tidligere samme år var blevet gift. I de kommende år blev flere arealer solgt fra skoven. I 1931 besluttede FDB at bygge sin egen skole, og valgte at placere den i Middelfarts omegn, vistnok med den begrundelse, at stedet lå centralt, og at forbindelsen til det øvrige land ville blive bekvem, når Lillebæltsbroen stod færdig, og lyntogsdriften var iværksat. Siden besluttede man, at skolen skulle placeres i Staurby Skovs sydlige del og erhvervede et større areal af skoven. Egentlig havde man først udset sig området mellem skovfogedboligen og jernbaneviadukten; men valgte altså banken øst for Skærbæksmølle med den fremragende udsigt over bæltet mod Middelfart, Lillebæltsbroen og Lyngsodde. Den danske Andelsskole blev indviet den 3.12.1932, og dens første forstander blev L.A.Godsk. Stoffregen udlejede et par arealer i skoven til kreaturgræsning,

Andelsskolen, indviet 1931. Foto i Det kongelige Bibliotek.

nemlig den vestligste del af Staurby Mose og en eng beliggende syd for Staurby Skov Vandværk. Det var muligvis en skik, som havde fundet sted gennem mange år, og den fortsatte helt op mod 1970. Det var om vinteren, at der blev fældet træer, og da skoven ikke selv rådede over trækraft, lejede man heste hos omegnens husmænd til at slæbe stammerne frem til skovvejene. Skovarbejderne måtte så vidt vides selv stille med værktøj som økser, kiler og save.

Frasalg af skovarealer

I 1933 fik Stoffregen tilladelse til at udstykke skovens sydvestligste hjørne vest for Nordvestfyenske Jernbane med den begrundelse, at der kun var meget få byggegrunde tilbage på Strandvejen. Her opstod siden Skovsvinget. I 1935 stiftedes andelsselskabet Strandvejens Vandværk, som skulle forsyne beboerne på Strandvejen og i Staurby Skov med vand. Kommunen godkendte selskabets love og gav tilladelse til nedlægning af vandledninger i kommunens veje. Vandværket blev anlagt i Staurby Skov grusgrav. Der var i øvrigt rift om vandet i området, idet også Sindssygehospitalet, Andelsskolen og private husejere havde deres interesser at beskytte. I 1936 tildelte en landvæsenskommission Strandvejens Vandværk 32.000 kubikmeter årligt. Vandværkets første formand blev ingeniør Kragh, kasserer blev skovejer Stoffregen. I 1940 havde vandværket 63 andelshavere og forsynede 68 husstande med vand.

Da projekteringen af den ny Lillebæltsbro i 1960'erne fandt sted, viste det sig, at vandværket lå i "skudlinjen"; men ved at lave et indhug med lodrette betonvægge i vejdæmningen, blev det reddet. Det

blev dog kun en stakket frist, for da broen i 1970 blev taget i brug, anvendte man om vinteren urinsyre til afisning. Syren trængte ned i vandværkets brønd, og i 1970'erne blev det lukket. Bygningen blev stående i mange år; men nu er den borte.

*Den nye Lillebæltsbro skærer sig tværs gennem Staurbø Skov. Foto fra august 1970, få måneder før broens indvielse.
Foto: Lauge Poulsen, Middelfart Byarkiv.*

Familien Brorsen

I 1938 solgte Stoffregen Staurby Skov til tømmerhandler Philipp Brorsen, Vordingborg. Skoven var på dette tidspunkt vurderet til 114.000 kr.; men købsprisen var efter forlydende 146.000 kr. Stoffregen blev boende så længe, at han kunne sætte skovens nye bestyrer, skovfoged Kristian Thorup (4), ind i arbejdet med skovens drift. Skovfoged Thorup var en myndig herre, som forstod at sætte sig i respekt. Greb han nogen ulovligt i at plukke nødder, konfiskerede han disse, kastede dem ud på jorden og trampede dem i stykker. I 1945 måtte han i retten, fordi han havde skudt på dommerfuldmægtig Levinsens hund, som i nogen tid havde strejfet omkring i skoven. Hunden overlevede imidlertid skuddet og slæbte sig ilde tilredt hjem. Skovfogeden, som ikke havde været i stand til at opspore hunden, kom i forhør, så det kunne afklares, om han skulle tiltales for dyremishandling. Det slap han vistnok for. Når julen stod for døren, købte mange af omegnens beboere deres juletræ i Staurby Skov. Skovfoged Thorup havde i øvrigt minkfarm, et erhverv, som startede i skovens nærhed i 1930'erne og siden blev en hel industri, især ved Strib landevej.

Skovens ejer Philipp Brorsen døde ca. 1953. Frem til 1959 blev skoven herpå administreret af en søn; men allerede i 1954 havde denne søns to børn, Mette og Lars Brorsen, arvet skoven, og sidstnævnte administrerede den fra 1959. Lars Brorsen var i 1966 skovrider med adresse i Knabelbjerg ved Korinth. Siden overtog Mette Brorsen i 1976 skoven som eneejer. Kort tid efter blev hun udsat for en arbejdsulykke, som berøvede hende førligheden i begge ben. Dette har dog ikke hindret hende i at

passer skoven. I dag omfatter skoven ialt 122 ha., den drives på traditionel vis, men med særlig vægt på juletræer og pyntegrønt, som er den væsentligste indtægtskilde (5).

I 1964 eksproprierede staten 3,5 ha. af Staurby Skovs 126 ha. til motorvej og brørampe, hvorved den sydlige del af skoven, som udgjorde 3 ha., blev afskåret fra den øvrige skov. Ved viadukten måtte afstås et areal, så der kunne skabes vejforbindelse fra Staurbyskovvej til Strandvejen. Af Staurby Moses sydlige del blev eksproprieret 5 ha. til opmagasinering af jord fra motorvejsbyggeriet. Dette areal fik skoven dog tilbage, da motorvejen var færdig. Omkring midten af 1960'erne forlod Kristian Thorup sin stilling som skovfoged. Han flyttede til Røjlemosevej i Strib, hvor han etablerede en planteskole. Her døde han i 1991. I 1968 blev Hotel Staurby Skov taget i brug på arealet sydvest for skovfogedboligen, som ved samme lejlighed solgtes til direktørbolig, medens skovens ejer byggede nyt. Hotellet er siden blevet kursus ejendom for Den danske Bank. Endelig indviede Middelfart kommune i 1990 et centralrenseanlæg i Staurby Mose.

Jagt og krybskytteri

Fra gammel tid har Hindsgavl haft jagtretten i Staurby Skov. I 1924 var jagten forpagtet af proprietær Andersen, Brogård. Ved en jagt november samme år blev udbyttet 2 rådyr, 3 harer, 3 fasaner og en sneppe. I 1950'erne - velsagtens også før - blev der hvert efterår afholdt klapjagt i Staurby Skov. Klapperne var elever fra Strib Skole, som i dagens anledning med overlærer P.O. Poulsens tilladelse fik lov til at deltage. Klappernes løn for dagens arbejde

Postkort i Middelfart Byarkiv.

var en femkroneseddel og til frokost en sodavand og et stykke wienerbrød. Madpakke måtte man i modsætning til jægerne selv medbringe. Jagten foregik på den måde, at klapperne fra én ende af et skovstykke (en såt) drev vildtet frem mod den anden ende. Jægerne stod placeret ved såtens sider og modsatte ende. Det nedlagte vildt var først og fremmest fasaner og harer, til tider en skovskade, ræv eller kat. Klapjagterne ophørte omkring 1960. Krybskytteri har også fundet sted i skoven. I 1928 fandt man et rådyr, hvis bagben begge var skudt i stykker. Det stakkels dyr, som havde ligget nogen tid, blev straks udfriet af sine lidelser. Samme år observeredes en rå, der havde fået benet skudt over; hvorefter det siden var groet skævt sammen.

Arbejdere i grusgraven i Staurby Skov omkring 1930. På billedet skulle være Jens Marquard Madsen, Staurby, formand Hans Hansen, Strib, Harry ?, Vejlbj, Robert (Poulsen?), Jacob Langelønder og Jacob Jyde. Foto i privateje.

Staurby Skov grusgrav

Første gang, der blev foretaget grusgravning i større stil i skoven, var i årene op til 1865, hvor en banke bag Skærbæks Mølle næsten blev jævnet med de tilstødende marker. Gruset blev anvendt som belægning på den nyanlagte banestrækning. Under byggeriet af Sindssygehospitalet i Middelfart i 1880'erne blev der gravet grus i det skovområde, som nu tilhører Andelsskolen. Den tilbageblevne udgravning kaldtes siden Ørnereden. I 1930'erne planerede og udgravede Andelsskolens elever Ørnereden, så den kunne anvendes til friluftarrangementer, boldspil

mv. I 1889 lod Hindsgavl bortakkordere afdækningsarbejdet til en ny grusgrav i skoven. Flere udgravninger i skoven vidner om, at her er foretaget grusgravning; men det blev området lidt nordøst for Skovsvinget, som med tiden blev det foretrukne. Da skoven i 1928 blev solgt til forstkandidat Stoffregen, kaldtes grusgraven stor og meget udbyttegivende. Gruset blev anvendt ved byggeri, men også på Vejlbj-Strib og andre kommuners veje, som dengang var uasfalterede. I 1934 fandt man i grusgraven et brudstykke af en knogle tilhørende en biscaya-hval, og året efter fandt man et stykke af en elefant-

*Staurby Skovvej,
1979.*

*Foto: Knud Møller.
Middelfart Byarkiv.*

stødtand, som formentlig havde tilhørt en mammut. I 1930'erne og 40'erne arbejdede her en halv snes mand. Der blev anskaffet maskineri og transportbånd med skovle, og der opførtes et træskur, hvor arbejderne kunne spise. Arbejdet i grusgraven var sæsonbetonet; men en del af arbejderne fandt om vinteren beskæftigelse ved træfældning i skoven. Omkring 1960 blev der atter anskaffet nye maskiner, og arbejdet kunne efterhånden passes af to mand. I 1964 måtte grusgraven lukkes, idet den projekterede motorvej skulle føres tværs gennem området. Et nyt brud blev anlagt lige nord for motorvejen, men eksisterede næppe længere end til omkring 1970.

Arbejdet foregik de sidste år ved direkte pålæsning med gummiged, og sten og ral blev ikke længere frasorteret gennem et rysteværk som tidligere.

Litteratur:

- Hansen, H: Kongeborgen Hindsgaul. Aarbog for Historisk Samfund for Odense og Assens Amter, VIII. 1920
- Hansen, H.: Herregården og Stamhuset Hindsgaul. Aarbog for Historisk Samfund for Odense og Assens Amter, X. 1922.
- Petersen, Åge: Vejlbj - Minder, virke, tro. Middelfart 1972.
- Kraks større gårde og skove, 2001.
- Avisartikler mv.